

Odluke Ombudsmena za BiH Stanje postivanja Odluka

Odluke Ombudsmena za BiH Stanje postivanja Odluka

septembar 1999. godine

Kratak prikaz:

- Slucajevi stanova JNA: Usaglaseni amandmani na zakon usvojeni su u formi federalnog zakona. Zastupnik Federacije ce pratiti implementaciju tog zakona.
- Duzina trajanja postupaka (u imovinskim i neimovinskim predmetima): Postupci nisu provedeni u slucajevima Sabic, Eger i Spahic, R.I., protiv RS-a. U slučaju N.S. protiv RS-a prвostepeni sud u Banjoj Luci je 20. aprila 1999. godine donio odluku, tako da je u tom slučaju postivanje postignuto. RS je vratila podnисoca zalbe S.A. u njegov stan (18. marta 1999. godine). U slučaju Mijailovic protiv Federacije postupak nije zavrsen, a u međuvremenu podnosiocu zalbe nije obezbijedjen alternativni smjestaj.
- Neizvrsenje delozacija (vracanje u posjed stanova): U slučaju N.K. protiv RS-a, i Baric, B.T. i N.B. protiv FBiH, predmetne delozacije nisu izvrseне, te podnosioci zalbi nisu bili u mogućnosti da vrate svoje stanove u posjed. U slučaju Satric protiv RS-a, podnositeljica zalbe je vracena u stan dana 5. maja 1999. godine.
- Neizvrsenje sudske odluke: U slučaju B.D. protiv FBiH, podnosiocu zalbe nije isplaćena nadoknada za stetu koju su na njegovom zemljistu prouzrokovala 2 rudarska preduzeća.
- Vracanje u posjed imovine: U slučaju Halebic protiv RS-a, nije provedena istraživa u cilju rasvjetljavanja okolnosti pod kojima je oduzeta imovina podnosioca zalbe.
- Napusteni stanovi: U slučaju Buntic i 19 ostalih protiv FBiH, podnosioci zalbi nisu dobili konacnu odluku po njihovim zahtjevima u skladu sa novim Zakonom niti su se vratili u stan (osim u jednom slučaju).
- Nestanak: RS nema nikakvih informacija o Berbicu.

A. Federacija Bosne i Hercegovine [i drzava Bosna i Hercegovina]

1. Slucajevi stanova JNA

Krajem 1991. i pocetkom 1992. godine Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija je zapocela privatizaciju "vojnih", JNA stanova. Prema Zakonu o stambenom osiguranju Jugoslovenske Narodne Armije⁽¹⁾, nosilac stanarskog prava koji stanuje u stanu iz stambenog fonda JNA mogao je otkupiti takav stan.

Dana 15. februara 1992. godine Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina je donijela Uredbu kojom je uvedena zabrana, u trajanju od jedne godine, prodaje imovine u drustvenom vlasništvu, uključujući i stanove JNA⁽²⁾. Dana 15. juna 1992. godine Republika Bosna i Hercegovina je izvršila prijenos vlasništva nad JNA sredstvima, uključujući i stanove JNA, sa Federativne Republike Jugoslavije na Republiku Bosnu i Hercegovinu⁽³⁾. Uredbom sa zakonskom snagom iz 1994. godine traženo je da nadležni sudovi verifikuju kupoprodajne ugovore za stanove u drustvenom vlasništvu⁽⁴⁾, a 3. februara 1995. godine je drugom Uredbom traženo da sudovi i drugi državni organi prekinu postupke vezane za otkup stanova JNA⁽⁵⁾.

Nakon što je Daytonski mirovni sporazum stupio na snagu, Predsjednistvo Republike Bosne i Hercegovine je 22. decembra 1995. godine donijelo Uredbu kojom su stavljeni van snage svi ranije zaključeni kupoprodajni ugovori za stanove JNA. Ova Uredba je 18. januara 1996. godine⁽⁶⁾ dobila formu zakona.

Mnogi medju licima koja su podnijela zalbe Ombudsmenu za BiH zive u stanovima JNA, ali nisu bili u

mogucnosti da kupovinu stana uknjize na sudu, kao sto to predvidja sadasnji zakon.

Ombudsmen za BiH u svim svojim odlukama⁽⁷⁾ po ovom pitanju smatra da retroaktivno ponistenje kupoprodajnih ugovora ne predstavlja proporcionalno onemogucavanje ostvarivanja prava "posjedovanja" kojeg imaju podnosioci zalbi. Stoga je utvrdila krsenje clana 1. Prvog protokola Evropske konvencije o ljudskim pravima, i utvrdila krsenje clana 6. Konvencije u tome sto uslijed obaveznog sudskog prekida svih slucajeva stanova JNA nije bilo moguce odluciti u parnicnom postupku po zalgama podnositelja zalbi u razumnom vremenskom roku. Ombudsmen za BiH (nakon presedana Doma za ljudska prava) je stoga tuzenim stranama preporucila (obicno su to Federacija Bosne i Hercegovine i Bosna i Hercegovina, mada ponekad samo Federacija) da:

- preduzmu sve neophodne korake putem zakonodavnih ili administrativnih radnji kako bi stavili van snage ponistenje ugovora podnositelja zalbi koje je uvedeno na osnovu Zakona o dodatku na Zakon o prijenosu sredstava SFRJ u vlasnistvo Republike (ranije Uredba sa zakonskom snagom od 22. decembra 1995. godine), i
- ukinu obavezni prekid sudskih postupaka pokrenutih od strane podnositelja zalbi, te poduzmu sve neophodne korake u cilju osiguranja prava podnositelja zalbi na pristup sudu.

U manjem broju slucajeva o kojima je odlucila Ombudsmen za BiH, podnositelj zalbe trenutno ne zivi u stanu JNA jer je stan u toku rata proglašen napustenim, kao i zbog toga sto je njegovo stanarsko pravo ponisteno. U tim slucajevima postoji druga osoba ili druge osobe koje trenutno zive u predmetnom stanu, tako da podnosioci zalbi ne samo da su trazili priznanje vlasnistva, nego i povrat stana. U ovim slucajevima⁽⁸⁾ Ombudsmen za BiH je takodje izdala sljedeće preporuke:

- u roku od sest sedmica od prijema ovog Izvjestaja poduzeti sve neophodne korake putem zakonodavnih ili administrativnih mjer s ciljem stavljanja van snage ponistenja ugovora podnositelja zalbi uvedenog Uredbom od 22. decembra 1995. godine i Zakonom od 18. januara 1996. godine;
- u roku od sest sedmica od prijema ovog Izvjestaja ukinuti obavezni prekid sudskih postupaka koje su pokrenuli podnosioci zalbi, te preduzeti sve neophodne korake u cilju osiguranja prava podnositelja zalbi na pristup sudu.
- u roku od sest sedmica od prijema ovog Izvjestaja dozvoliti podnosiocima zalbi da se vrate u svoje predratne stanove.

Federacija je krajem 1997.⁽⁹⁾ i pocetkom 1998.⁽¹⁰⁾ godine donijela imovinske zakone kojima je dozvoljeno osobama koje su nosioci kupoprodajnih ugovora za stanove JNA koji nisu napusteni da kupe i uknjize svoje vlasnistvo nad stanicom prema novoj shemi, pri cemu ce se uzeti u obzir iznos uplacen 1991. i 1992. godine. Međutim, Dom za ljudska prava odbacio je argumente Federacije da je novom shemom eliminisano ranije utvrdjeno krsenje⁽¹¹⁾. Presedan Ombudsmana za BiH umjesto toga se djelomično razlikovao, buduci da se Ombudsmen za BiH slozila sa stajalistem zastupnika (od 30. novembra 1998. godine), prema kojem "stambeni zakoni" koje je usvojila Federacija (Zakon o otkupu stanova; Zakon o prestanku primjene Zakona o napustenim stanovima; Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim poslovima [3. april 1998. godine]) omogucavaju nastavak prekinutih postupaka. Po njenom misljenju, za sudove vise ne postoje pravne prepreke za nastavak i vodjenje relevantnih postupaka. Tako, od slučaja Vukmirović i ostali (konacna odluka od 18. decembra 1998. godine) Ombudsmen za BiH je zaključila da još uvijek postoji krsenje clana 1. Prvog protokola Evropske konvencije o ljudskim pravima zbog retroaktivnog ponistenja kupoprodajnih ugovora podnositelja zalbi, ali je predmet rjesen po zalgama podnositelja prema clanu 6. Od tada, jedina preostala preporuka Ombudsmana za BiH bila je:

- da se preduzmu svi neophodni koraci putem zakonodavnih ili administrativnih mjer u cilju stavljanja van snage ponistenja ugovora podnositelja zalbi koje je uvedeno temeljem Zakona o dodatku na Zakon o prijenosu sredstava SFRJ u vlasnistvo Republike (ranije

Uredba sa zakonskom snagom od 22. decembra 1995. godine).⁽¹²⁾

Do dana kada je napisana ova preporuka, Ured OP je registrovao 1308 slučajeva koji se odnose na stanove JNA. U julu 1996. godine, OP je Domu za ljudska prava proslijedila prvu grupu odluka donesenih u vezi sa slučajevima stanova JNA, a Dom je ustanovio da su prekršena prava podnositelja zahtjeva su zagarantovana članom 6. ("pravo na pravedno sudjenje") i članom 1. Protokola 1. ("zastita imovine"). OP je usvojila 395 konacnih izvjestaja u individualnim slučajevima u pogledu slučajeva stanova JNA, utvrđujući krsenja ljudskih prava zagarantovanih Konvencijom. Međutim, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine nije ispostovala preporuke Ombudsmena u predviđenom roku. Stoga je Ombudsman proslijedila Visokom predstavniku izvjestaje o 151 slučaju, te ih uputila Predsjedniku FBiH da poduzme dalje mјere.

Mjere poduzete u cilju postivanja:

Federacija i OHR su se saglasili sa zakonodavnim amandmanima kojim se implementiraju nalozi Doma i OP. Visoki predstavnik je potpisao nalog za objavlјivanje ovih izmjena u Sluzbenim novinama, što je i učinjeno (Sluzbene novine FBiH, broj 27/99, od 5. jula 1999.).

Iako se ovim amandmanima ne rjesavaju sva potencijalna pravna pitanja u vezi sa vojnim stanovima, za nadati se da će većina odlucenih slučajeva Doma i OP sada moći biti riješena. OHR i zastupnik Federacije će nastaviti da prate primjenu zakonodavnih amandmana, te utvrditi da li se oni primjenjuju u individualnim slučajevima pred Domom i OP.

Zakonodavni amandmani dozvoljavaju onim osobama koje su sklopile zakonski obavezujući kupoprodajni ugovor prije 6. aprila 1992. godine (koji je potписан i na kojem je naveden datum) da upisu svoje vlasnicko pravo u zemljisne knjige. Od onih osoba koje nisu platile cijelokupnu cijenu ce se traziti da prije upisa u zemljisne knjige plate ostatak iznosa. Odredjena grupa osoba (zapravo oni koji su 30. aprila 1991. godine bili na sluzbi u JNA ili koji su ostali sluziti u stranoj vojsci i nakon uspostave vojski Federacije i RS 1996. godine) neće imati pravo da se vrati u svoje stanove, te ce im se umjesto toga nadoknaditi svota koju su vec platili za svoj stan.

Ured Ombudsmena je odludio da za sada ne nastavlja sa razmatranjem slučajeva u pogledu gore spomenutih ponistavanja ugovora i prekida postupaka. Međutim, OP će nastaviti da nadgleda primjenu odgovarajućih odredbi koje su nametnute odlukama Visokog predstavnika u vec postojećim, te eventualno novim slučajevima.

2. Trajanje postupaka

a. Mihajlović protiv FBH (18. januar 1999., broj 1323/98)

Podnositeljica zahtjeva je nosilac stanarskog prava na stan koji se nalazi na Grbavici. Tokom kratke odsutnosti podnositeljice zahtjeva u maju 1996. godine, gospodin R.B. se nezakonito uselio u stan.

Podnositeljica zahtjeva je odmah pokrenula postupak kako bi se izvršila delozacija nezakonitog korisnika. Upravni postupak je počeo 27. maja 1996. godine, kada je podnositeljica zahtjeva uopcini Novo Sarajevo ulozila zvanicni zahtjev za povrat stana u posjed. Tokom avgusta 1997. godine, podnositeljica zahtjeva je primila odluku Kantonalnog ministarstva za stambene poslove (od 20. marta 1997. godine), kojom se potvrđuje njen stanarsko pravo. Odluka nikad nije provedena, a Kantonalno ministarstvo prostornog uređenja, stambenih i komunalnih poslova odlucilo je da je ova problematika u nadležnosti suda.

Parnični postupak koji je podnositeljica zahtjeva pokrenula u cilju delozacije nezakonitog korisnika njenog stana počeo je 12. novembra 1997. godine i još uvek traje.

Ombudsman za BiH je ustanovila da Vlada nije opravdala ukupnu duzinu trajanja postupka u ovom slučaju. Osim toga je ustanovila da se podnositeljica zahtjeva ne može smatrati odgovornom za odgadjanja, da ovaj slučaj nije kompleksan, te da su vlasti u ovom slučaju djelovale izuzetno sporo.

Ombudsman je predložila tuzenoj strani da provede postupak po ovom pitanju bez dalnjih nepotrebnih odlaganja, te da u roku od 2 sedmice od prijema izvjetstaja podnositeljici zahtjeva osigura alternativni smjestaj dok se ovaj slučaj konacno ne zaključi.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Osnovni sud II u Sarajevu je 19. oktobra 1998. godine donio odluku kojom se sadasnjem korisniku nalaze da napusti stan u roku od 15 dana. Sadasjni korisnik je ulazio zalbu na izrecenu odluku. Podnositeljica zalbe je 23. juna 1999. godine primila drugu odluku u svoju korist, na koju je tuzeni ponovo ulazio zalbu. U medjuvremenu, podnositeljici zalbe nije osiguran alternativni smjestaj, kako je to preporucila Ombudsmen za BiH.

Drugi slučajevi u kojima je postignuto postivanje

- Prvostepeni sud u Tuzli je vodio postupak, te 18. septembra 1998. godine donio presudu o slučaju podnosioca zalbe (Unger protiv FBiH, 27. april 1998. godine, broj: 601/98).

3. Neizvrsavanje delozacija (povrat stanova u posjed)

a. B.T. protiv FBH (17. decembar 1997. godine, broj 76/96)

Podnositac zalbe je napustio stan tokom rata u BiH, te boravio u Njemackoj i SRJ. Stan je 12. novembra 1993. godine dodijeljen drugoj osobi na privremeno koristenje. Podnositac zalbe se vratio u Sarajevo 3. januara 1996. godine, te pokusao useliti u svoj stan, ali je privremeni korisnik odbio dozvoliti podnosiocu zalbe da se useli. Podnositac zalbe je 23. februara 1996. godine predao zahtjev za povrat stana. Sekretariat grada Sarajeva je 30. jula 1996. godine donio odluku kojom je stan podnosioca zalbe proglašen trajno napostenim. Sekretariat je 31. jula 1996. godine odbacio zahtjev podnosioca zalbe od 23. februara 1996. godine. Podnositac zalbe je 9. avgusta 1996. godine nastavio postupak protiv gore pomenutih odluka pred Federalnim ministarstvom prostornog uredjenja i okolisa ("Ministarstvo"). Ministarstvo je 6. decembra 1996. godine odbacio zalbu podnosioca ulozenu na odluku od 31. jula 1996. godine, navodeći da je podnositac zalbe predao zahtjev za povrat stana nakon isteka roka utvrđenog Zakonom. Podnositac zalbe je 14. januara 1997. godine poveo upravni spor protiv donesene odluke Ministarstva pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmen je ustanovila krsenje clana 8. Konvencije (pravo na postivanje doma) i clana 1. Prvog protokola Konvencije (pravo na slobodno uzivanje imovine), s obzirom da je petnaestodnevni rok predviđen clanom 10. Zakona "neopravdano kratak", te da je onemogucavanje ostvarivanja ovih prava neopravdano.

Ombudsmen je preporučila da se clan 10. Zakona o napostenim stanovima prestane primjenjivati u sadasnjem obliku, te da se podnosiocu zalbe dodijeli trajno stanarsko pravo za prvi stan (na kojem je ranije imala stanarsko pravo), ili, ukoliko se podnositac zalbe s tim slozi, za drugi slican stan u Sarajevu.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Podnositeljica zahtjeva je 1. jula 1998. godine primila upravnu odluku donesenu u njenu korist i u skladu sa novim zakonom. Međutim, jos uvijek nije usla u posjed stana, iako je pokrenula postupak u cilju provodjenja odluke i delozacije sadasnjeg korisnika.

b. Baric protiv FBiH (4. maj 1999. godine, broj 739/97)

Slučaj se odnosi na nemogucnost podnosioca zalbe da ponovo udje u posjed svog stana. Podnositac se može osloniti na odluku iz jula 1998. godine koju je donijela općina Travnik (Ured za stambene poslove), a kojom se potvrđuje da je on bio nosilac stanarskog prava i da sadasjni korisnik koristi stan bez pravnog osnova (te su stoga nadležni organi vlasti bili obavezni da mu osiguraju alternativni smjestaj). Delozacija sadasnjeg korisnika nije izvršena.

Ombudsmen je ustanovila da propust organa vlasti da provedu odgovarajuću odluku koja je donesena u korist podnosioca zalbe predstavlja krsenje clana 6. stava 1. Konvencije, smatrajuci da su zbog takvog propusta organa vlasti garancije iz clana 6., koje je podnositac zalbe uzivao tokom sudske faze postupka, izgubile svoju svrhu. S obzirom da nadležne vlasti nisu poduzele neophodne mjere da zastite podnosioca zalbe od nezakonitog ometanja od strane pojedinca koji koristi njegov stan, Ombudsmen je zaključila da tuzena strana nije ispostovala obavezu da osigura efikasno postivanje doma podnosioca zalbe. Slicno tome, ona je zaključila da inertnost lokalnih organa vlasti u

provodjenju upravne odluke takodje predstavlja propust tuzene strane da osigura njegovo pravo na slobodno uzivanje imovine, koje je zagarantovano clanom 1. Prvog protokola Konvencije.

Ombudsmen je preporucila da tuzena strana osigura da podnositelj zalbe udje u posjed svog stana u roku od 6 sedmica od prijema izvjestaja. Delozacija sadasnjeg korisnika nije izvršena.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Ombudsmen je 23. avgusta 1999. godine uputila ovaj slučaj OHR-u radi poduzimanja dalnjih mjera.

c. N.B. protiv FBiH (16. juni 1999. godine, br. 245/96)

Slučaj se odnosi na nemogućnost podnositelja zalbe da ponovo udje u posjed svoje privatne kuce. Općina Kreševo je 20. maja 1998. godine donijela odluku u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenoj imovini, kojom je podnositelju zalbe dozvoljeno da ponovo udje u posjed svoje kuce, počevši od 20. avgusta 1998. godine. Podnositelj zalbe je 11. septembra 1998. godine podnio zahtjev za izvršenje ove odluke, tj. za delozaciju korisnika njegove kuce. U odgovoru na zahtjev podnositelja od 23. oktobra 1998. godine, Općina je istakla da neće izvršiti predmetnu odluku dok kuća korisnika ne bude obnovljena.

OP je smatrala da su zbog propusta organa vlasti da izvrse obavezujuće odluke donesene u korist podnositelja zalbe njegova prava, koja su inace zagarantovana clanom 6., izgubila svoju svrhu, te da je tako nastala situacija koja nije u skladu sa vladavinom zakona, što predstavlja kršenje pozitivnih obaveza prema clanu 8. i clanu 1. Prvog protokola 1. Konvencije. OP je utvrdila da nema opravdanja za takav propust organa vlasti da djelotvorno osiguraju prava podnositelja zalbe.

OP je preporucila tuzenoj strani da izvrsti odluku od 20. maja 1998. godine vracanjem podnositelja zalbe u posjed njegove kuce u roku od 6 sedmica od prijema izvjestaja.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Slučaj je 6. septembra 1999. godine proslijedjen OHR-u u cilju poduzimanja dalnjih mjera, posto podnositelj zalbe još uvijek nije usao u posjed svoje kuce.

Drugi slučajevi u kojima je postignuto postivanje

- Izmjene i dopune Zakona o napuštenim stanovima su izvršene 3. aprila 1998. godine, ali ipak nije postojao zakonski osnov za dodjelu trajnog stanarskog prava na predmetni stan podnositelju zalbe, s obzirom da (u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima) on nije član domaćinstva, te da je on, osim toga, nosilac stanarskog prava na drugom stanu (slučaj Bojanic protiv FBH/BH, 14. oktobar 1997. godine, broj: 99/96).

4. Zlostavljanje i pravo na život

Specijalni izvjestaj broj 348/97, objavljen 10. aprila 1997. godine

Ovaj izvjestaj se odnosi na incident koji se dogodio 10. februara 1997. godine u Mostaru, prilikom kojeg je jedan Bosnjak ubijen, a 19 ih je ranjeno kada je policija bosanskih Hrvata otvorila vatru na grupu Muslimana koji su uoci Bajrama obilazili grobove svojih umrlih u zapadnom Mostaru. Izvjestaj se takođe tice istrage koje su uslijedile te odrzanog sudjenja.

Ombudsmen je ustanovila da neizvršenje propisne istrage o pucnjavi u Mostaru i neodrzavanje propisnog sudjenja nakon te istrage, kao i pucanje na povorku te cinjenica da je policija iz zapadnog Mostara pretukla ljudi u povorci, predstavlja kršenje clana 2. i 3. ECHR-a.

Ombudsmen je preporucila da nezavisni tim istrazitelja kojeg će nadgledati IPTF zapocne nepristrasnu i energičnu krivicnu istragu. Po okončavanju pomenute istrage, sva lica za koja se utvrdi da su bila umjesana u incident trebaju biti optuzena i treba im se suditi za prekršaje koji odgovaraju poinjenim djelima. Sud treba osigurati garancije predviđene clanom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Ministarstvo unutrasnjih poslova Kantona 7 je u aprilu 1998. godine zapocelo ponovnu istragu o pucnjavi. Prvobitne istrage lokalnih policijskih snaga i krivично gonjenje koje je uslijedilo bili su neispravni i nisu rezultirali osudom pocinilaca. Ured za ljudska prava UNMIBH-a (zajedno sa IPTF-om) nadgledao je ponovnu istragu u svakoj fazi njenog planiranja i izvršenja. Ministarstvo unutrasnjih poslova je 23. juna dostavilo rezultate svoje istrage javnom tuziocu u zapadnom Mostaru, nakon vecih nesuglasica koje su bosnjački članovi istražnog tima i članovi istražnog tima iz reda bosanskih Hrvata imali u pogledu sadrzaja svog izvjestaja. Na osnovu rezultata nove istrage, javni tuzilac u zapadnom Mostaru je zahtijevao da Kantonalni sud provede sudsку istragu po optuzbi za ugrovavanje sigurnosti ljudi i imovine. Nadležni uredi za ljudska prava će nastaviti da pazljivo nadgledaju krivicni postupak.

5. Pravo na uzivanje posjeda i diskriminacija

Specijalan izvjestaj broj 2859/99 objavljen 26. maja 1999. godine

Ovaj Izvjestaj obradjuje pitanje uskladjenosti 50 postotnog smanjenja vojnih penzija, u okviru clana 139. federalnog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, sa ECHR i njenim Protokolima.

Ombudsmen je utvrdila da gorepomenuto smanjenje vojnih penzija bivsih pripadnika JNA predstavlja krsenje njihovih prava prema clanu 1. Prvog protokola Konvencije i diskriminaciju koja je u suprotnosti sa clanom 14. Konvencije u vezi sa clanom 1. Prvog protokola Konvencije.

Ombudsmen je preporučila da Vlada i Parlament Federacije, u skladu sa svojim odgovarajucim nadležnostima, u roku od dva mjeseca od dana prijema Izvjestaja proglose nevazecim 50 postotno smanjenje prenzija bivsih pripadnika JNA koje je nametnuto clanom 139. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH, te da osiguraju pravicnu nadoknadu za period u kojem su ovi penzioneri bili diskriminirani i u kojem su njihova imovinska prava bila prekršena, a u kojem im nije isplaćena kompenzacija putem certifikata.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Premijer je 19. jula 1999. godine odgovorio na preporuke OP-a, i iz njegovog pisma slijedi da ih Vlada Federacije neće ispostovati sve dok Dom za ljudska prava ne doneše konacnu i obavezujucu odluku. Nakon sastanka sa sekretarom Federalnog ministarstva za socijalnu politiku i direktorom Penzionog fonda Sarajevo, održanom u oktobru 1999. godine, OHR i Federalno ministarstvo trenutno rade na izmjeni i dopuni clana 139. gore pomenutog Zakona.

6. Neizvrsavanje sudske odluke

a. B.D. protiv FBH (24. mart 1999. godine, br. 746/97)

Ovaj slučaj se odnosi na propust dva rudarska preduzeca da ispostuju odluku koju je 9. decembra 1996. donio prvostepeni sud u Tuzli, te izvrsni nalog koji je 25. februara 1997. godine donio isti organ, kojim im je nalozeno da podnosiocu zalbe isplate nadoknadu za stete prouzrokovane na njegovom zemljistu.

OP je ustanovila da inertnost nadležnih organa u izvrsavanju sudske odluke predstavlja krsenje prava podnosioca zalbe na sud (cime su garancije iz clana 6. stav 1. izgubile svaki korisni efekat), kao i propust da se osigura pravo podnosioca zalbe na mirno uzivanje njegovog posjeda, koje je zagarantovano clanom 1. Prvog protokola Konvencije.

OP je dala preporuku da tuzena strana osigura izvršenje odluke od 9. decembra 1996. godine u skladu sa relevantnim izvrsnim nalogom, i to u roku od 6 sedmica od prijema ovog izvjestaja.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Slučaj je 6. septembra 1999. godine dostavljen OHR-u u cilju poduzimanja daljnjih mjera.

7. Napusteni stanovi

a. Buntic i ostali protiv FBH br. 47/96

Slučaj se odnosi na gubitak stanarskog prava podnositelaca zalbe kao rezultat primjene clana 10. Zakona o napustenim stanovima, dodjele njihovim stanova trećim licima, podnosenja zahtjeva za vracanje podnositelaca zalbe u posjed njihovih stanova prema novom Zakonu, te nedonosenja odluke u njihovim slučajevima od strane nadležnih upravnih organa.

OP je ustanovila krsenje clanova 8. i 1. Prvog protokola Konvencije.

OP je preporučila da tuzena strana poduzme sve neophodne mjere u cilju konkretne obrade zahtjeva podnositelaca zalbe za povrat stana bez daljnog odlaganja, kako bi oni bili odobreni a odluke brzo izvršene.

Poduzete mjere

Konacni izvjestaj je 11. oktobra 1999. godine dostavljen OHR-u u cilju poduzimanja dalnjih mjeru.

Konacni neobjavljeni izvjestaji u kojima su odluke ispostovane

- U slučaju B.M. protiv FBiH (izvjestaj je usvojen 9. februara 1999.), podnositelac zalbe je zatražio da mehanizacija, koju mu je oduzela općina Lukavac u periodu od oktobra 1992. do jula 1994. godine, a koja je zatim prebacena na "Aerodrom Visoko", bude vracena te da bude placena nadoknada za njenu upotrebu. Ombudsmen je utvrdila krsenje prava podnositelja zalbe prema clanu 6. stav 1. i preporučila da tuzena strana bez dalnjih nepotrebnih odlaganja osigura provođenje postupka u ovom predmetu. Odmah nakon toga Kantonalni sud u Sarajevu je okončao postupak u ovom predmetu.
- U slučaju J.D. protiv FBiH (izvjestaj je usvojen 4. maja 1999.), u kojem nadležni organi vlasti nisu proveli odluku koja je donesena u korist podnositeljice zalbe niti je ponovo uveli u posjed stana, Ombudsmen je utvrdila krsenje clana 6. i 8. i clana 1. Prvog protokola Konvencije, te preporučila da Vlada FBiH osigura uvodenje podnositeljica zalbe u posjed njenog stana. Podnositeljica zalbe je usla u posjed svoga stana u predviđenom vremenskom roku.

Specijalni objavljeni izvjestaji u kojima su odluke ispostovane

- b. Izmjene i dopune federalnog Zakona o otkupu stanova usvojene su 3. aprila 1998. godine, i na taj način su iz oblasti na koju se Zakon primjenjuje isključeni oni stanovi za koje se smatralo da je predmetno stanarsko pravo prestalo u skladu sa Zakonom o napustenim stanovima isključivo radi toga što su nosioci stanarskog prava napustili stanove u toku rata u BiH (Specijalni izvjestaj broj 980/97, 21. novembar 1997. godine).

B. Republika Srpska

1. Duzina trajanja postupka (u imovinskim i neimovinskim slučajevima)

- a. **Sabic, Eger i Spahic protiv RS (2. juli 1998, 3. novembar 1998, 4. decembar 1998, broj 945/97, 320/97, 946/97)**

Podnosioci zalbi su, zajedno sa još 4 osobama, uhapseni 4. septembra 1996. godine. U vrijeme hapsenja podnositelaca zalbi zaplijenjena je njihova pokretna imovina. Prvostepeni sud u Sokocu je osudio podnosiče zalbe za kradju drvene gradje sa teritorije Republike Srpske, i presudom od 24. septembra 1996. godine ih osudio na zatvorsku kaznu u trajanju od godinu dana. Istom presudom je takođe odluceno da predmeti koji su koristeni u izvršenju kradje (kamion, kola za sijeno, 2 konja i konjska zaprega) trebaju biti zadržani, što predstavlja sigurnosnu mjeru. Podnosioci zalbe su 19. decembra 1996. godine uz kauciju pusteni iz zatvora u skladu sa odlukom donesenom od strane Suda u Sokocu. U toku perioda od godinu dana i osam mjeseci nisu poduzete nikakve mjeru u cilju zakazivanja prvog ponovnog ročista. Prvo ročiste u okviru ponovljenog sudjenja zakazano je za 24. juni 1998. godine. ali

nije bilo odrzano jer nisu dosle sve tuzene osobe. Na snazi je ostala mjera oduzimanja imovine podnositaca zalbe. Sud je odgodio rocista zakazana za 9. juli 1998., 19. avgust 1998. i 16. oktobar 1998. iz istih, gorepomenutih razloga.

Ombudsmen je utvrdila da Vlada nije dala uvjerljive razloge za opravdanje dugog perioda u kojem sudski organi vlasti nisu djelovali, te da je, prema tome, krivicni postupak prekoracio uslov "razumnog roka" sadran u clanu 6. Konvencije. Nadalje, Ombudsmen je utvrdila da daljnje zadrzavanje pokretne imovine podnositaca zalbe treba smatrati krsenjem clana 1. Protokola 1 Konvencije.

Ombudsmen je preporucila da tuzena strana osigura da organi vlasti provedu postupak u ovom predmetu bez nepotrebnih odlaganja.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Nekoliko rocista je zakazano, ali ona nisu odrzana jer sudski pozivi nisu pravovremeno poslani svim optuzenim. Prema RS Zakonu o krivicnom postupku, rociste se moze odgoditi ako svi su-optuzeni (u ovom slucaju 4 druge osobe na koje se postupak odnosi, pored 3 podnosioca zalbe) nisu prisutni na sudjenju. Cini se da su-optuzeni nisu zainteresirani za postupak. Nadalje, svi optuzeni zive u Federaciji. Predstavnici OHR-a i Ureda OP-a su se 28. septembra 1998. godine na Sokocu sastali sa javnim tuziocem i sudijom koji vodi ovaj slucaj i predlozili da se postupak podijeli kako bi se ubrzalo konacno rjesavanje predmetnog slucaja. U ovom pogledu nije postignut sporazum, ali je dogovoren da predsjednik Suda treba biti ukljecen u rjesavanje tog pitanja. OHR je 14. oktobra 1999. godine uputio pismo predsjedniku prvostepenog suda u Sokocu, u kojem je preporuceno da se sudski postupak podijeli kako bi se osiguralo da se onima koji odluce da se pojave na sudjenju pravicno sudi bez dalnjeg odlaganja.

b. R.I. protiv RS (29. septembar 1998., broj (B)102/96)

Podnositac zalbe je nosilac stanarskog prava nad stanicom u Banja Luci. Podnositac zalbe i njegova porodica su 19. septembra 1995. godine prisilno delozirani iz stana od strane osobe koja od tada stanuje u stanu. Podnositac zalbe je 8. marta 1996. godine pokrenuo parnicni postupak pred prvostepenim sudom u Banja Luci i zatrazio od Suda da ga vrati u posjed stana. Podnositac zalbe je 17. januara 1997. godine pozvao Sud da odrzi rociste u ovom predmetu. Sud je zakazao rociste za 30. juni 1997. godine, ali ga je sudija odgodio na neodredjeno vrijeme. Nakon toga slucaj je prebacen na drugog sudiju koji je zakazao novo rociste za 28. maj 1998. godine. Nakon saslusanja strana, sudija je prekinuo saslusanje na neodredjeno vrijeme. Do dana objavljivanja Izvjestaja nisu zakazana dalja rocista u ovom predmetu.

Ombudsmen je smatrala da su nadlezni organi vlasti odgovorni za odlaganje postupka. Ombudsmen je zbog toga utvrdila da je postupak u ovom predmetu prekoracio uslov "razumnog roka" iz clana 6. stav 1. Konvencije, te da je doslo do krsenja gorepomenute odredbe.

Ombudsmen je tuzenoj strani preporucila da u roku od sedam dana od dana prijema Izvjestaja uputi primjerak Izvjestaja prvostepenom sudu u Banja Luci u cilju osiguranja da ce rociste biti zakazano i da ce se odrzati, i ukoliko bude potrebno zadrzavanje daljih rocista ili postupka, da ista odrzi bez daljnih nepotrebnih odlaganja.

Mjere poduzete u cilju postivanja

OHR je 17. avgusta 1999. godine uputio pismo predsjedniku prvostepenog suda u Banja Luci kako bi osigurao da rocista budu zakazana i odrzana. Opcinski sud je 23. avgusta odgovorio da su rocista bila zakazana u novembru 1998., te u martu i aprilu. Ova rocista su navodno odgodjena na zahtjev advokata tuzioca (do odluke koja }e biti donesena u drugoj parnici u okviru predmeta podnosioca zalbe).

Ostali pojedinacni slucajevi u kojima je postignuto postivanje

- Dana 17. februara 1998. godine nadlezni sud je donio odluku o predmetu

podnosioca zalbe (rjesenje o otpustanju s posla je ponisteno) (slučaj Kelecevic protiv RS, 20. juna 1997. godine, br. (B)30/96).

- Dana 21. oktobra 1998. godine, podnositelj zalbe je vracen u predmetni stan na osnovu preporuke Ombudsmena za BiH (slučaj Juriskovic protiv RS, 9. april 1998. godine, br. (B)6/96)
- Dana 18. marta 1999. godine, podnositelj zalbe je vracen u stan zahvaljujući intervenciji UNHCR-a (slučaj S.A. protiv RS, 29. jula 1998. godine, br. (B)5/96)
- Dana 20. novembra 1998. godine, Vrhovni sud RS-a je donio odluku po posljednjoj zalbi podnosioca (slučaj G.T. protiv R.S., 17. decembar 1998. godine, br. (B)38/96)
- Dana 20. aprila 1999. godine, prvostepeni sud je donio odluku u slučaju podnosioca zalbe (podnositelj zalbe je dobio slučaj). Međutim, tuzena strana (njena firma) ulozila je zalbu kod Okruglog suda, i očekuje se postupak po toj zalbi. Prema tome, pracenje ovog slučaja moglo bi biti neophodno i ubuduce. (slučaj N.S. protiv RS, 18. decembar 1998. godine, br. (B) 404/98).
- Dana 10. maja 1999. godine, podnositelj tuzbe se licno pojavio i povukao tuzbu, posto je optuženi iselio iz stana a on se vratio u stan sa svojom porodicom (slučaj M.R. protiv RS-a, 3. decembar 1998. godine, br. (B)25/96).

2. Pravicno sudjenje i diskriminacija

Specijalni izvjestaj br. 2650/99, objavljen 18. januara 1999. godine (Zvornik 3)

Ovaj specijalni izvjestaj bavi se pitanjem pravicnosti krivicnog postupka protiv Nedzada Hasica, Ahme Harbasa i Behudina Husica (koje je Okrugli sud u Bijeljini osudio za ubistvo cetiri Srbinu), pitanjem neovisnosti i nepristrasnosti gore pomenutog suda, te diskriminirajućeg postupka i osude trojice pomenutih optuženika.

Ombudsmen za BiH je zaključila da krivичni postupak protiv optuženih i njihova osuda od Okruglog suda u Bijeljini predstavljaju krsenje clana 14. u vezi sa clanom 6. stav 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsmen za BiH je, izmedju ostalog, preporučila da Vrhovni sud razmotri postupak u svjetlu Ustava Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, Evropske konvencije o ljudskim pravima i svih drugih vazecih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, te ukoliko je slučaj takav da zahtjeva ponovno sudjenje, da se ono održi na osnovu clana 373. stav 1. Zakona o krivичnom postupku, pred samim Vrhovnim sudom, jer ovaj sud pruza vise garancija neovisnosti i nepristrasnosti od sudova u Zvorniku i Bijeljini.

Ona je takođe preporučila da u daljem postupku u pogledu optuženih Hasica, Harbasa i Husica, Vrhovni sud iskoristi pomoc neovisnih i nepristrasnih medjunarodnih strucnjaka u polju Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Ovi bi strucnjaci naročito imali ovlasti da pruže savjete o postivanju Ustava BiH i Republike Srpske, Evropske konvencije i svih drugih vazecih instrumenata za zaštitu ljudskih prava.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Dana 26. aprila 1999. godine, Vrhovni sud Republike Srpske je donio odluku u predmetu. Dana 27. maja 1999. godine, OP je proslijedila svoj Izvjestaj OHR-u radi preuzimanja konkretnih mjera, posto je, po misljenju Ombudsmena, postivanje njene preporuke od strane Vrhovnog suda bilo samo djelomično (sudija Rosić) je bio uzdrzan, a Vrhovni sud je iskoristio pomoc traženog strucnjaka), dok je presuda Vrhovnog suda ignorisala preporuke, bez obzira sto je slučaj bio vracen na prvostepeni sud radi ponovnog sudjenja. Postoji mogućnost da trojica podnositelja zalbe budu pustena u skladu sa odredbama Zakona Republike Srpske o pomilovanju.

3. Neprovodjenje delozacija (povrat stanova)

N. K. protiv RS (2. decembar 1998. godine, br. (B)88/96)

Podnositelj zalbe je nosilac stanarskog prava na stan u kojem je zivio sa porodicom od 1985. godine. Vlasnik stana je fabrika "Cajavec" iz Banja Luke. Podnositelj zalbe je 1992. godine zaključio ugovor o zamjeni nepokretne imovine. Odjel za imovinsko-pravna pitanja Opcine Banja Luka ("Odjel") je na zahtjev vlasnika

delozirao podnosioca zalbe i njegovu suprugu u junu 1994. godine. Stoga je podnositac zalbe pokrenuo upravni postupak da bi povratio svoje stanarsko pravo i posjed stana, i 26. maja 1995. godine je donesena odluka u njegovu korist, koja je postala konacna 28. decembra 1995. godine. Uprkos zahtjevu podnosioca zalbe, opcina jos nije provela pomenutu odluku.

Ombudsmen za BiH je zaključila da propust nadležnih organa da provedu predmetnu odluku koju je podnositac dobio u svoju korist predstavlja kršenje clana 6. stav 1. Konvencije, obzirom da su zbog takvog propusta nadležnih organa garancije iz clana 6., koje je podnositac koristio tokom sudske faze postupka, izgubile svoju svrhu. Posto nadležni organi nisu preduzeli neophodne mjere u cilju zastite podnosioca od nezakonitog uplitanja osobe koja je zaposjela njegov stan, Ombudsman za BiH je smatrala da tuzena strana nije ispostovala obavezu da osigura efikasno postivanje doma podnosioca zalbe. Slicno tome, ona je zaključila da inertnost lokalnih nadležnih organa u izvršavanju upravnog rjesenja takodje predstavlja propust tuzene strane da osigura njegovo pravo na mirno uzivanje imovine kao sto je to zagarantovano clanom 1. Prvog protokola Konvencije.

Ombudsmen za BiH je izdala preporuku da tuzena strana osigura da se podnositac zalbe vrati u svoj stan u roku od cetiri sedmice nakon primitka izvjestaja.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Dana 17. avgusta 1999. godine, OHR je uputio pismo sefu opštinskog odjela za stambeno-pravna pitanja i predsjedniku Izvrsnog odbora u Banja Luci da bi osigurao provedbu upravnog rjesenja o povratku podnosioca zalbe u svoj stan, ali bez odgovora. Do sada nije dobijen nikakav odgovor.

Ostali pojedinacni slučajevi u kojima je postignuto postivanje

- Dana 5. maja 1999. godine, podnositeljica zalbe je vracena u svoj stan (slučaj Satric protiv RS, 22. januar 1999. br. (B)7/96).

4. Protivzakonite delozacije ili prijetnje delozacijom

Gajic, Dukic, Ukmar, Grozdanic, Tesanovic i ostali, Vidovic i ostali, Curić protiv RS (br. (B)124/96, (B)135/97, (B)146/97, (B)52/96, (B)57/96, (B)9/96, (B)78/96).

Podnosioci zalbi su sa porodicama zivjeli u predmetnim kucama na osnovu ugovora o koristenju kuca u privatnom vlasništvu, ili su ih vlasnici ovlastili da zive u njihovim kucama u Republici Srpskoj nakon aprila 1992. godine. U skladu sa clanovima 49. i 53. Zakona, svi predmetni ugovori i pismena ovlastenja smatrani su nistavnim. Podnosioci zalbi su se stoga smatrali nezakonitim korisnicima imovine, i primjenom clana 2. Zakona predmetni stanovi odnosno kuce su se smatrali napostenim. U skladu s tim, prema clanu 10. Zakona, Komisija za smjestaj izbjeglica i upravljanje napostenom imovinom je nalozila da se podnosioci zalbi deloziraju. U svim ovim slučajevima, Ombudsmen za BiH je odobrlila zahtjev podnositaca zalbe za privremenim mjerama.

Ombudsmen za BiH je zaključila da primjena clanova 49. i 53. Zakona sprecava ostvarivanje prava podnositaca zalbe prema clanu 8. Konvencije i clanu 1. Prvog protokola Konvencije, te da takvo sprecavanje nije bilo "neophodno" i nije se moglo smatrati intervencijom koja je odgovarala "hitnim socijalnim potrebama", niti je odrazavalo pravicnu izbalansiranost konkurentnih interesa.

Ombudsmen za BiH je preporucila tuzenoj strani da prestane primjenjivati clanove 10., 49. i 53. Zakona u njihovoj sadasnjoj formi, te da preduzme odgovarajuće korake da se ovi clanovi stave van snage. Ona je dalje preporucila da nadležni organi priznaju pravo podnositaca zalbe da koriste predmetnu imovinu na osnovu odgovarajućeg ugovora/ovlastenja.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Dana 19. decembra 1998. godine prestao se primjenjivati Zakon o napostenoj imovini, tako da je doslo do postivanja opce mjerne koju je preporucila OP. Međutim, Vlada nije izdala zvanicni nalog niti uputstvo mjesnim odjeljenjima Ministarstva za izbjeglice Republike Srpske da svi postupci koji su pokrenuti u skladu sa starim Zakonom o napostenoj imovini trebaju biti obustavljeni, te da se trebaju prznati predmetni ugovori/ovlastenja podnositaca zalbe da bi se sprijecile buduce prijetnje delozacijom gore pomenutim

podnosiocima.

c) Lulic protiv RS (4. septembar 1998. br. 1119/97)

Podnositac zalbe je zaključio privremeni ugovor o koristenju stana lociranog u Srbinju. Dana 4. decembra 1997. godine, Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napostenom imovinom (u daljem tekstu "Komisija") je donijela odluku kojom je podnositac zalbe proglašen nezakonitim korisnikom i nalozeno mu je da oslobodi stan u roku od 3 dana. Dana 19. februara 1998. godine Ombudsman za BiH je odlucila da u skladu sa Pravilom 16. Poslovnika zahtijeva od tuzene Vlade da ne delozira podnosioca zalbe iz predmetnog stana dok ona detaljnije ne prouci zalbu. Podnositac je ostao u stanu.

Ombudsmen za BiH je smatrala da, obzirom da nije utvrđena pravna osnova za rjesenje o delozaciji, prijetnja delozacijom podnosioca zalbe iz stana predstavlja neopravdano sprecavanje ostvarivanja njegovog prava na postivanje "doma". Sto se tice clana 1. Prvog protokola, Ombudsmen za BiH je zaključila da je doslo do sprecavanja ostvarivanja prava podnosioca zalbe na mirno uzivanje imovine i da ovo sprecavanje nije ostvarilo pravicnu izbalansiranost interesa zajednice i interesa podnosioca zalbe.

Ombudsman je preporučila da tuzena strana osigura da se rjesenje o delozaciji od 4. decembra 1997. godine, kojim se podnositac zalbe proglašava nezakonitim korisnikom, ne provede i da podnositac zalbe nastavi koristiti stan u skladu sa ugovorom o koristenju koji je zaključio sa vlasnikom stana, dok se, i ukoliko se, pomenuti ugovor ne raskine u skladu sa vazecim zakonskim odredbama.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Prema tvrdjenju njegovog advokata, podnositac zalbe je još u stanu. OP nije nikada primila nikakva pismena uvjeravanja da se neće provesti rjesenje o delozaciji od 4. decembra 1997. godine kojim se podnositac zalbe proglašava nezakonitim korisnikom, te da će podnositac zalbe i dalje koristiti stan u skladu sa ugovorom o koristenju koji je zaključio sa vlasnikom stana.

5. Slučaj nestanka

Berbic-Demirovic protiv RS (30. septembar 1998. godine, br. 7/96)

Prvi podnositac zalbe je majka drugog podnosioca zalbe (kćerke), a treći podnositac zalbe je ozenjen drugim podnosiocem zalbe. Zadnje mjesto boravka prva dva podnosioca zalbe je bilo u Banjaluci. Oni su nestale osobe. Treći podnositac zalbe je predstavljao prva dva podnosioca zalbe u postupku pred Ombudsmenom za BiH, i Ombudsmen za BiH, djelujući ex officio, ga je takođe smatrala podnosiocem zalbe koji zastupa samog sebe. Slučaj se tice navodne otmice prva dva podnosioca zalbe u avgustu 1995. godine i njihovo pritvaranje od strane policije Republike Srbije.

Ombudsmen za BiH je konstatirala da treći podnositac zalbe nije bio u mogućnosti prezentirati bilo kakve konkretnе informacije ili dokaze (čak ni dokaze na osnovu indicija) u smislu potkrijepljivanja svojih navoda da su prva dva podnosioca zalbe pritvorena nakon 14. decembra 1995. godine ili u bilo kom periodu nakon njihove otmice. Ali Ombudsmen za BiH je takođe razmatrala izostanak istrage o otmici prvog i drugog podnosioca zalbe u smislu prava treceg podnosioca zalbe prema članu 3. Konvencije. Treći podnositac zalbe je ostao u stanju krajnje sumnje i zabrinutosti. Njegova patnja i bol su poveçani zastrasivanjima i uz nemiravanjima kojima je podnositac zalbe podvrgnut zbog svoje upornosti u pokusajima da sazna nesto o sudbini svoje supruge i punice. Ombudsmen za BiH nije bila u mogućnosti da nadje bilo kakvo prihvatljivo opravdanje za potpunu neaktivnost nadležnih organa u vezi sa tako ozbiljnom zalistom i uz postojanje tako detaljnih navoda. Ni tuzena Vlada nije pruzila bilo kakav protuargument. Shodno tome, Ombudsmen za BiH je smatrala da je treći podnositac zalbe zrtva nehumanog i ponizavajućeg tretmana.

OP je preporučila da tuzena strana osigura da nadležni organi otpocnu i sprovedu detaljnu istragu o nestanku supruge i punice treceg podnosioca zalbe na osnovu detaljnih informacija koje je predocio treći podnositac zalbe.

Mjere poduzete u cilju postivanja

RS nema nikakve informacije u ovom slučaju. Policija RS-a će, uz nadgledanje od strane IPTF-a, vjerovatno

uskoro otpoceti istragu, nakon odredjenih koraka koje u ovom pogledu poduzme UNMIBH.

6. Vracanje u posjed imovine

Halebic protiv RS (27. maj 1999. godine, br. 23/96)

Ovaj slučaj se odnosi na otudjenje opreme podnosioca zalbe iz njegove stolarske radionice na Ilijizi, po nalogu srpskih vlasti u periodu reintegracije Ilijze u Federaciju Bosne i Hercegovine. Podnositelj zalbe tvrdi da njegovi kontakti sa nekoliko advokata iz RS, cija je svrha bila pokretanje postupka u cilju vracanja njegove imovine, nisu bili uspjesni. Receno mu je da ne može pokrenuti bilo kakav sudski postupak u RS-u jer nije državljanin tog entiteta.

OP je ustanovila je otudjenje predmetne imovine, uz propust nadležnih organa da na tu de facto konfiskaciju primjene zakonske odredbe, predstavlja krsenje prava podnosioca zalbe prema članu 1. Prvog protokola Konvencije.

OP je preporučila tuzenoj strani da osigura provodjenje temeljite istrage s ciljem rasvjetljavanja okolnosti pod kojima je otudjena imovina podnosioca zalbe, te mesta gdje se ona poslije toga nalazila, kao i da, ovisno o rezultatu istrage, podnosiocu zalbe vrati predmetnu opremu ili da mu umjesto toga isplati pravicnu nadoknadu.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Slučaj je 7. septembra 1999. godine proslijedjen OHR-u radi poduzimanja dalnjih mjera.

7. Pravo na uzivanje posjeda i diskriminacija

Specijalni izvjestaj br. (B) 655/98 objavljen 27. maja 1999. godine

Ovaj Izvjestaj se bavi uskladjenoscu prakse preuzimanja zemljista koje su ranije koristili pripadnici manjina u opština u RS-u: Modrica, Derventa i Novi Grad, a koja je uslijedila nakon izmjena lokalnih urbanističkih planova, sa ECHR-om i njenim Protokolima.

Ombudsmen za BiH je ustanovila da gore navedena praksa predstavlja krsenje člana 1. Prvog protokola Konvencije i diskriminacijski tretman suprotan članu 14. Konvencije, u vezi sa članom 1. Prvog protokola Konvencije.

Ombudsmen za BiH je preporučila Vladi RS i zvanicnicima pomenutim u Izvjestaju da osiguraju da sve izmjene urbanističkih planova u opština Modrica, Derventa i Novi Grad budu stavljene van snage sa danom prijema Izvjestaja. Nadalje, oni treba da se suzdrže od bilo kakvih aktivnosti u tom smislu ubuduce; da omoguće ranijim korisnicima predmetnog zemljista da imaju prioritet pri dodjeli ili bilo kakvom drugom raspolažanju zemljistem spomenutim u ovom Izvjestaju; da informiraju Ombudsmenu za BiH o mjerama preduzetim u vezi sa ispunjavanjem gore navedenih preporuka u roku od 4 sedmice od prijema ovog Izvjestaja. Ombudsmen za BiH je dodatno preporučila da Vlada RS obustavi sve aktivnosti na svojoj teritoriji koje se tisu preuzimanja zemljista koje su ranije koristili ili posjedovali pripadnici manjina u RS do konačne implementacije Aneksa 7. Daytonskog mirovnog sporazuma.

Mjere poduzete u cilju postivanja

Prema informacijama Ureda Ombudsmena za BiH u Banjaluci, doslo je do pozitivnog razvoja dogadjaja u ovom slučaju, koji ipak zahtijeva i dalje pracenje. Izvjestaj nije proslijedjen OHR-u radi dalnjih aktivnosti u cilju postivanja.

Ostali slučajevi u kojima je doslo do postivanja

- Podnositelj zalbe je pusten iz zatvora 24. oktobra 1997. godine (slučaj Memovic protiv RS, 20. oktobar 1997. godine, br. 431/97).
- Prvo ponovno ročiste u slučaju zakazano je za 15. maj 1998. godine, nakon cega je donesena odluka o nastavku pritvora podnosioca zalbe (slučaj Marjanovic protiv RS, 9.

aprila 1998. godine, br. 310/97).

Konacni neobjavljeni izvjestaji u kojima su odluke ispostovane

- U slučaju V.B. protiv RS (Izvjestaj usvojen 31. avgusta 1998. godine), koji se tice duzine gradjanske parnice koju je pokrenuo podnosioc zalbe protiv svog otpustanja sa posla, Ombudsmen za BiH je preporucila da prvo ročiste bude zakazano i postupak proveden bez dalnjih nepotrebnih odlaganja. Rocista u slučaju podnosioca zalbe su odrzana u septembru, novembru i decembru 1998. godine, te u februaru 1999. godine. Sud je 23. februara 1999. godine donio odluku u korist podnosioca zalbe.
- U slučajevima Mulabdic i Adzic protiv RS (Izvjestaji usvojeni 15. oktobra 1998. godine), koji se tice duzine trajanja postupka i nevracanja podnositelja zalbi u posjed njihovih stanova, Ombudsmen za BiH je preporucila da se sadasnji korisnici deloziraju, a da se podnosiocima zalbi omoguci da se vrate na svoju imovinu. Vlada je u potpunosti ispostovala preporuke Ombudsmana u predvidjenom roku.
- U slučaju A.B. protiv RS (Izvjestaj usvojen 4. marta 1999. godine), koji se tice propusta prvostepenog suda u Banjaluci da sproveđe odluku donesenu u korist podnosioca zalbe 28. avgusta 1997. godine, Ombudsmen za BiH je preporucila da tu`ena strana osigura da podnositelj zalbe bude vracen u svoju kuću u Banjaluci. Podnositelj zalbe je zaista vracen 14. maja 1999. godine.
- U slučaju D.J. protiv RS (Izvjestaj usvojen 12. aprila 1999. godine), koji se tice duzine trajanja gradjanske parnice pred Vrhovnim sudom RS po zalbi podnosioca u vezi sa njegovim otpustanjem sa posla, Ombudsmen za BiH je preporucila da tuzena strana osigura da sud doneće odluku po zalbi podnosioca bez dalnjih nepotrebnih odlaganja. Vrhovni sud RS je u junu 1999. godine donio odluku u vezi sa slučajem podnosioca zalbe.
- U slučaju D.Z. i 3 ostalih protiv RS (Izvjestaj usvojen 3. maja 1999. godine), koji se tice neuspjesnih nastojanja podnositelja zalbe da pokrenu krivicni postupak protiv osam lokalnih policajaca koji su ih zlostavljali i nanijeli im ozljede tokom ispitivanja u lokalnoj policijskoj stanici, Ombudsmen za BiH je preporucila da u roku od 4 sedmice od prijema tog Izvjestaja nadležno Javno tuzilastvo preduzme neophodne korake u cilju istrage nad ovim policajcima na osnovu krivичnih prijava koje su podnosioci zalbe podnijeli Javnom tuzilastvu. Vlada je u potpunosti ispostovala preporuke Ombudsmana za BiH u predvidjenom roku.
- U slučaju Z.S. protiv RS (Izvjestaj usvojen 13. jula 1999. godine), koji se tice nastojanja podnosioca zalbe (koji je u decembru 1996. godine donio zalbu Vrhovnom sudu RS sa stanovista zakona) da se utvrde njegova imovinska prava nad zemljisnom parcelom koja se nalazi u selu Hrvacani blizu Prnjavora, s obzirom na cinjenicu da je ta parcela nacionalizirana 1946. godine, Ombudsmen za BiH je preporucila da tuzena strana osigura da Sud ispita zalbu podnosioca bez daljnje odlaganja. Vrhovni sud RS je odluku u slučaju ovog podnosioca zalbe donio u predvidjenom roku (2. avgust 1999. godine).

Specijalni izvjestaji u kojima su odluke ispostovane

- Ustavni sud RS je 26. februara 1998. godine proglašio neustavnim članove 4, 5, 11. i 13. Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisma od 8. jula 1996. godine (br. 02-810/96) i njihova primjena prestaje sa datumom kada je donesena presuda Ustavnog suda, tj. sa 13. martom 1998. godine (Specijalni izvjestaj br. 345/97, 2. april 1997. godine).
- Nakon upoznavanja sa gosp. Pasicem (direktorom firme "Kozaraprevoz" u Novom Gradu, RS) oktobra 1998. godine i nakon uvida u njegovu dokumentaciju, OP je odlucila da je doslo do postivanja njenih preporuka (Specijalni izvjestaj br. 392/97, 6. maj 1997. godine).
- Cak iako sve osobe nisu ponovo usle u posjed, nijedan od podnositelja zalbe, prema OP, nema stvarnih problema sa nedostatkom smjestaja (Specijalni izvjestaj br. 391/97, 12. maj 1997. godine).
- Podnosioci zalbe su primili kopije presuda u roku od sedam dana, tako da su bili u mogućnosti da podnesu zalbu protiv odluke prvostepenog suda u Zvorniku donesene 24.

- aprila 1997. godine (Specijalni izvjestaj br. 449/97, 3. juni 1997. godine).
- Okruzni sud u Bijeljini je u januaru 1998. godine prihvatio zalbu koju su podnijeli 3 podnosioca zalbe koji su se nalazili u zatvoru, i donio odluku da se presuda Opcinskog suda u Zvorniku od 24. aprila 1997. godine ukida te da se slučaj vraca prvostepenom sudu (Okruzni sud Bijeljina) na ponovno sudjenje. Sudjenje je nekoliko puta ponovo zakazivano i odgadjano, i potom nastavljeno 19. maja 1998. godine (Specijalni izvjestaj br. 486/97, 19. juni 1997. godine).
  - U svojoj presudi od 10. novembra 1997. godine, Vrhovni sud RS (Kz-17/97) je direktno primijenio ECHR i preinacio smrtnu presudu u slučaju ovog podnosioca zalbe u kaznu od 20 godina zatvora. Smrtna kazna je ukinuta prema novom nacrtu Krivicnog zakonika (Specijalni izvjestaj br. 556/97, 18. juli 1997. godine).
  - Zakon o otkupu stanova je izmjenjen i dopunjena 4.aprila 1998. godine kako bi se iz njegovog opsega primjene isključili oni stanovi za koje se smatra da je stanarsko pravo nad njima prestalo (bilo prema članu 10. Zakona o napuštenim stanovima ili prema članu 47. Zakona o stambenim poslovima nakon 6. aprila 1992. godine) jedino iz razloga što su relevantni nosioci stanarskog prava svoje stanove napustili zbog rata u BiH (Specijalni izvjestaj br. 980/97, 21. novembar 1997. godine).

Specijalni (neobjavljeni) izvjestaji u kojima su odluke ispostovane

- Postivanje je postignuto u slučaju zastite poljoprivrednog zemljista od konfiskacije izvršene s namjerom diskriminacije u jednom dijelu RS-a. Ombudsmen za BiH je preporučila da praksa samovoljnog oduzimanja zemljista od privatnih lica u selima u tom regionu prestane od dana prijema ovog Specijalnog izvjestaja i da se ubuduce od takve prakse suzdrže. Ona je takođe preporučila da se zakoniti vlasnici vrate u posjed oduzete zemlje u roku od 14 dana od dana prijema ovog Specijalnog izvjestaja. Ombudsmen za BiH je 28. avgusta 1998. godine primila pismo od adresanata u kojem se objasnjavaju aktivnosti preduzete kako bi se ispravila situacija na koju je skrenuta paznja u Specijalnom izvjestaju. Ombudsmen za BiH je bila zadovoljna odgovorom nadležnih organa (Specijalni izvjestaj usvojen 16. jula 1998. godine).

C. Država Bosna i Hercegovina i Brcko

Specijalni izvjestaji u kojima su odluke ispostovane

- Operativne odredbe odluke opštine Brcko (kojom se privremeno suspendiraju svi kontakti između predstavnika Opštine bolnice Brcko i pripadnika IFOR-a ili doktora iz Muslimansko-hrvatske Federacije i kojom se zabranjuju svi prijemi i lijecenja pacijenata iz Muslimansko-hrvatske Federacije) ponistene su 26. decembra 1996. godine (Specijalni izvjestaj u vezi sa diskriminacijom u oblasti prava na zdravstvenu zastitu i rad, 12. decembar 1996. godine).
- Postanske i/ili telekomunikacione usluge između FBiH i RS uspostavljene su u toku 1997. godine (Specijalni izvjestaj br. 342/97, 28. februar 1997. godine).

1. SL SFRJ, br. 84/90, koji je stupio na snagu 6. januara 1991. godine
2. SL SRBiH, br. 4/92
3. SL RBiH br. 6/92, takođe pogledati SL RBiH br. 6/93 i SL RBiH br. 33/94.
4. SL RBiH 18/94.
5. SL RBiH 5/95.
6. SL RBiH 50/95 i SL RBiH 2/96.
7. M.P. protiv FBiH (24. mart 1998.), Levi i 56 ostalih protiv FBiH/BiH (19. maj 1998.), Petkovic i 28 ostalih protiv FBiH/BiH (16. juli 1998.), Birg protiv FBiH/BiH (30. juli 1998.), Maric i 23 ostala protiv FBiH/BiH (4. septembar 1998.), Vukmirović i 17 ostalih protiv FBiH/BiH (18. decembar 1998.), M.M. i 18 ostalih protiv FBiH/BiH (18. decembar 1998.), Stojakovic i 26 ostalih (18.

decembar 1998.), Eror i 9 ostalih (18. decembar 1998.). Od ovih slucajeva jedino se M.P., Birg i Petkovic i 29 ostalih odnose na povrat (odnosno neizvrsenje delozacije) otkupljenih stanova. Preostali slucajevi odnose se samo na uknjizbu ugovora o otkupu, buduci da podnosioci zalbi zive u svojim stanovima. Na kraju, postoji jos jedna grupa slucajeva JNA u kojima je Ombudsmen donio konacnu odluku, ali su isti jos uvijek povjerljivi.

8. 31 slucaj: 27 podnositaca zalbi su drzavljeni BiH, 3 su drzavljeni SRJ a 1 je Makedonac. Podnosioci zalbi su: M.P., br. 84/96; Petkovic, br. 31/96; Zobenica, br. 39/96; V.V. br. 46/96; Terzic, br. 55/96; Kentara, br. 108/96; Sarenac, br. 138/96; Vujic, br. 141/96; Tvrkovic, br. 153/96; Kovacevic, br. 155/96; Vujovic br. 162/96; Budimir, br. 164/96; Lj.C. 165/96; Kasalica, br. 187/96; Dakovic, br. 216/96; Drazetic br. 223/96; Andelic br. 236/96; Z.O. br. 248/97; J.R. br. 237/96; Juzbasic br. 258/97; Opacic br. 315/97; Lj.J. br. 339/97; A. i J. Vegar, br. 357/97; Kahvedzic br. 371/97; **S.N. i M.N.** br. 396/97; D.K. br. 400/97; Stankovic br. 408/97; D.D. br. 418/97; Janis br. 443/97; Pantelic br. 459/97.
Prema najnovijim informacijama koje imamo, samo je jedan podnositac zalbe, Kahvedzic, vracen (prosle godine) u svoj stan (podnositac zalbe se trenutno nalazi u Americi i izdaje stan pod zakup). Sto se tice ostalih, ili je bilo nemoguce stupiti u kontakt s njima ili nam je poznato da su podnijeli zahtjev za povrat prema novom Zakonu, ali odluka u njihovim predmetima jos uvijek nije donijeta.
9. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (Sluzbene novine Federacije, br. 27/97), stupio je na snagu 6. decembra 1997. godine.
10. Zakon o prestanku primjene Zakona o napustenim stanovima, 4. april 1998. godine.
11. U slucaju Grbavac i 26 ostalih slucajeva JNA (15. januar 1999. – 97/81 i ostali), Dom je istakao da se zakonima iz 1998. godine "ne mogu retroaktivno obnoviti originalni kupoprodajni ugovori podnositaca zalbi, to jeste od datuma kada su predmetni ugovori zakljeceni. U skladu s tim, ovi zakoni ne mogu imati nikakav utjecaj na ishod sadasnjih slucajeva." U slucaju Maric i ostali protiv BiH i FBiH (10. mart 1999. – 98/126 i ostali), Dom je utvrdio da "novi zakoni koji su doneseni nakon slucaja **Medan i ostali...** nije promijenio sadasnju situaciju podnositaca zalbi. Isto vazi i za Ostojica i ostale protiv FBiH i BiH (15. januar 1999.-97/82 i ostali)."
12. Takodje pogledati konacne odluke u slucajevima Stojakovic i ostali (br. 501/97), M.M. i ostali (br. 505/97), Eror i ostali (br. 521/97), koje su donesene 18. decembra 1998. godine. Osim toga, pogledati iste zakljucke u odredjenom broju slucajeva novijeg datuma koji jos nisu dati u javnost, a u kojima Ombudsmen za BiH cak ne smatra da je potrebno pregledati zalbe podnositaca, prema clanu 6. i 13. Konvencije.

OHR Human Rights/Rule of Law Department